

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
завідувач кафедри

“ _____ ” _____ 20 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітньо-кваліфікаційного
рівня магістра

зі спеціальності 8.03050801 “Фінанси і кредит” за програмою:

«Фінансовий менеджмент»

за темою:

«Управління фінансовою стійкістю підприємства»
(на прикладі ПАТ «ОДЕСАГАЗ»)

Виконавець:

Студентка фінансово-економічний
(факультет)

Медвідь Анастасія Юріївна

(прізвище, ім'я та по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

Старший викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Сташкевич Наталя Миколаївна

(прізвище, ім'я та по батькові) /підпис/

Одеса 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Сутність фінансової стійкості підприємства та її складові	7
1.2. Система показників оцінки фінансової стійкості підприємств.....	15
1.3 Політика управління фінансовою стійкістю підприємства	19
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ОДЕСАГАЗ»	25
2.1. Загальна характеристика діяльності ПАТ «ОДЕСАГАЗ»	25
2.2 Аналіз показників фінансової стійкості ПАТ «ОДЕСАГАЗ»	30
2.3 Аналіз та оцінка ймовірності банкрутства ПАТ «ОДЕСАГАЗ»	40
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	52
3.1. Індексний аналіз прогнозування оцінки фінансової стійкості підприємства	52
3.2. Проблеми та шляхи удосконалення фінансової стійкості підприємства	56
ВИСНОВОК.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ.....	78

ВСТУП

Ефективність господарської і фінансової діяльності підприємства в умовах трансформації економіки країни визначається, в першу чергу, його фінансовим станом. Фінансовий стан підприємства найповнішою мірою характеризує його успіх як у виробничій сфері, так і у відносинах із партнерами, банками, інвесторами.

Стійкий фінансовий стан формується в процесі економічної діяльності підприємства. Визначення його на певну дату допомагає відповісти на питання, наскільки правильно підприємство управляло фінансовими ресурсами протягом періоду, що передував цій даті, як воно використовувало майно, яка структура майна, наскільки раціонально воно поєднувало власні й позикові джерела фінансування, яка віддача виробничого потенціалу.

Фінансова стійкість передбачає спроможність своєчасного і повного виконання зобов'язань підприємства за розрахунками з бюджетом, споживачами, постачальниками, підрядниками, кредиторами, тобто можливість підприємства здійснювати всі потрібні грошові виплати і розрахунки. Фінансова стійкість підприємства характеризується достатньою фінансовою забезпеченістю безперервності основних видів діяльності; фінансовою незалежністю від зовнішніх джерел фінансування; здатністю маневрувати власними коштами; достатнім забезпеченням матеріальних оборотних засобів власними джерелами покриття. Основою фінансової стійкості є раціональна організація і використання оборотних коштів.

Актуальність теми. Фінансова стійкість підприємства є невід'ємним поняттям ринкової економіки. Кожен суб'єкт господарювання прагне підтримувати стійкий фінансовий стан, абсолютну ліквідність та платоспроможність. Головною проблемою ефективного функціонування підприємств України сьогодні є відсутність такої комплексної оцінки фінансової стійкості, яка б дійсно давала керівництву підприємства виявляти слабкі місця та приймати правильні

управлінські рішення. Саме тому вивчення даної тематики є актуальним та своєчасним етапом наукових досліджень.

Питанням досягнення підприємствами стабільної діяльності і стійкого розвитку, покращення їх фінансового становища, аналізу і діагностики фінансової стійкості, пошуку напрямів її забезпечення присвятили праці зарубіжні та вітчизняні учені-економісти: М.С. Абрютіна, Н.В. Алексеєнко, Б.М. Андрюшків, О.М. Анісімова, С.П. Бараненко, І.О. Бланк, М.Г. Білопольський, Ю.Брігхем, К.П. Боримська, Ван Хорн, О.В. Василенко, Л. Гапенські, В.М. Геєць, І. Гнеушева, О.В. Єфимова, О.В. Зеткіна, В.В. Ковальов, Л.А. Костирко, Т.Г. Логутова, О.В. Мороз, Е.В. Негашев, Р.С. Сайфулін, Е.С. Стоянова, В.А. Харченко, А.Д. Шеремет.

Фінансова стійкість підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. У найконцентрованішому вигляді фінансову стійкість підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. Таке трактування суті поняття «фінансовий стан» дає змогу розуміти під ним характеристику діяльності підприємства, у якій, як у дзеркалі, знаходять відображення у вартісній формі загальні результати роботи підприємства, в тому числі й роботи з управління фінансовими ресурсами.

Якщо параметри діяльності підприємства і розміщення його фінансових ресурсів відповідають критеріям позитивної характеристики фінансового стану, говорять про фінансову стійкість підприємства. У системі об'єктів фінансово-економічного аналізу саме їй належить провідна роль. Фінансово-господарська діяльність підприємства забезпечується наявними фінансовими ресурсами (капіталом) – як власними, так і позиковими. Їх розмір і стан розміщення в активи характеризується бухгалтерським балансом, який являє собою основне джерело аналізу фінансового стану. Ознакою фінансової стійкості будь-якого суб'єкта господарювання є постійне зростання валюти його балансу, тобто загальної суми його фінансових ресурсів.

Мета роботи полягає у визначенні напрямків вдосконалення управління та шляхів підвищення рівня фінансової стійкості підприємства на основі вивчення теоретичних та практичних аспектів досліджуваної проблематики.

Виходячи з поставленої мети, **завданнями** написання дипломної роботи є:

- дослідження сутності, ролі і значення фінансової стійкості, та основних факторів, що на неї впливають;
- характеристика показників фінансової стійкості підприємства та методики її оцінки;
- проведення аналізу фінансового стану ПАТ «Одесагаз»;
- виявлення проблем та запровадження основних шляхів удосконалення фінансової стійкості підприємства.

Об'єктом дослідження є практичні та теоретичні аспекти вивчення оцінки фінансової стійкості підприємства.

Предмет дослідження – фінансові відносини, які виникають у процесі управління фінансовою стійкістю підприємства, їх аналіз та всебічна оцінка для визначення напрямків покращення та вдосконалення.

Методи дослідження. Теоретичну основу роботи становить діалектичний метод пізнання, який забезпечив вивчення фінансових відносин підприємств і їх розвитку, взаємозв'язку та взаємозалежності. В процесі дослідження використовувались прийоми аналізу і синтезу, а саме: групування, типізація, порівняння, табличний метод. Ряд методів і прийомів економічних досліджень базується на економічних та логічних висновках, розрахунковому конструктивізмі.

При написанні роботи були використані такі методи: аналіз відносних показників (коефіцієнтів), нормативний, монографічний, статистичний, аналітичний, табличний, порівняльний.

В ході написання дипломної роботи нами були використані підручники, монографії, періодичні публікації, фінансова звітність підприємства за період з 2011 по 2015 рік.

Були використані наступні комп'ютерні програми для вводу та аналізу даних: MicrosoftWord, MicrosoftExcel.

Апробація результатів дослідження. Проміжні результати та висновки даного дослідження знайшли своє відображення в науковій статті «Управління фінансовою стійкістю», які були опубліковано у збірнику «Науковий вісник».

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи 110 сторінок.

ВИСНОВОК

У результаті проведеного дослідження було з'ясовано, що однією з характеристик стабільного стану підприємства є його фінансова стійкість. Фінансова стійкість відображує постійне стабільне перевищення доходів над витратами, вільне маневрування грошовими коштами підприємства, здатність шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробництва і реалізації продукції, а також витрати на його розширення та оновлення.

В першому розділі роботи з'ясовано, що під фінансовою стійкістю підприємства розуміють характеристику стану фінансових ресурсів підприємства та результативність їх розміщення, фінансовий стан підприємства, ступінь залежності підприємств від залучених джерел фінансування, результат діяльності, стан рахунків підприємства, які гарантують його платоспроможність, ліквідність, прибутковість та кредитоспроможність.

Аналіз фінансової стійкості підприємства дає змогу оцінити здатність підприємства адаптуватися до умов зовнішнього середовища та визначити ступінь його залежності від зовнішніх джерел фінансування.

На фінансову стійкість підприємства значний вплив мають різноманітні чинники, які класифікують за багатьма ознаками. Вивчення та аналіз їх впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства є запорукою ефективного та стабільного функціонування. В умовах економічної нестабільності менеджери повинні вчасно реагувати і усувати негативний вплив на підприємство і в той же час бачити позитивні чинники, які можна використати для покращення результатів діяльності своєї компанії.

Також наведено методологію проведення аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства, на основі якої в другому розділі роботи проаналізовано систему показників фінансової стійкості ПАТ «Одесагаз» та визначено тип фінансової стійкості даного підприємства.

На основі аналізу виявлено, що головною проблемою для ПАТ «Одесагаз» є низький рівень окремих показників фінансової стійкості (маневреності, забезпечення власними оборотними коштами), обумовлений недостатньою величиною власного капіталу для фінансування діяльності господарюючого суб'єкта. Ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, формування його активів виявився зависоким.

За отриманими результатами аналізу ПАТ «Одесагаз», в третьому розділі роботи наведено основні проблеми фінансової стійкості підприємства та запропоновано можливі напрямки покращення фінансової стійкості підприємства.

Основними проблемами, виявленими в результаті аналізу є:

- висока залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування в процесі формування його активів;
- низька здатність підтримувати рівень власного оборотного капіталу й поповнювати оборотні кошти в разі потреби за рахунок власних джерел;
- підприємство недостатньо забезпечене ресурсами для проведення незалежної фінансової політики;
- вразливість перед зовнішніми факторами;
- недосконала структура капіталу.

Рекомендованими напрямками структуризації власного капіталу є наступні:

- збільшення розміру статутного капіталу;
- зростання величини резервного капіталу (оптимально – більше 15%);
- використання додаткового капіталу (рекомендоване значення – менше 20%);
- нарощування нерозподіленого прибутку.

Для цього ПАТ «Одесагаз» необхідно здійснити систему заходів для забезпечення оптимізації структури власного капіталу, а саме:

- 1) спрямування значних розмірів додаткового капіталу на збільшення статутного капіталу, що в свою чергу сприятиме диверсифікації господарської діяльності підприємств, а отже і їх прибутковості;

- 2) створення фондів і резервів, зокрема, дивідентного резерву для реалізації стабільної дивідентної політики, яка буде сприяти зростанню ринкової вартості товариства.

Таким чином, запорукою досягнення і підтримання найважливіших фінансових пропозицій на достатньому рівні ПАТ «Одесагаз» є оптимізація структури капіталу. Для даного підприємства ефективним є розподіл власних і позикових ресурсів у співвідношенні 50% : 50%, яке може бути досягнуте за рахунок проведення відповідних заходів по нарощенню власного капіталу і реструктуризації позикового капіталу.

Тематика даної дипломної роботи є дуже актуальною, бо вивчення та аналіз фінансової стійкості дозволяє заздалегідь виявити слабкі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства, попереджати їх негативний вплив на його роботу і створювати такі умови, за яких воно максимально ефективно використовує свої ресурси та мобілізує резерви. Також це дозволяє так оптимізувати структуру капіталу, щоб підприємство максимально використовувало свої внутрішні фінансові ресурси, а зовнішні ресурси були дешевими та доступними.

Ця робота була для мене корисною та цікавою, тому що спеціаліст який вивчає фінанси підприємств повинен знати не тільки як втрачати кошти, а й в першу чергу вміти правильно формувати капітал підприємства, щоб воно при будь-яких умов працювало ефективно та стабільно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика/ БазилінськаО.Я. – Фінанси, 2009. – 328 с.
2. Поддєрьогін А.М. Фінансова стійкість підприємств у економіці України: монографія / А.М. Поддєрьогін, Л.Ю. Наумова; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – К: КНЕУ, 2011. – 184 с.
3. Мартюшева Л.С., Орєхова К.В. Фінансова стійкість як економічна категорія // Економіка розвитку. –2014. –№4. – С.33-35
4. Ковалев В.В. Фінансовий аналіз . – М.:Фінанси та статистика, 2009. – 512 с.
5. Бука Л.Ф., Трофимова Л.Н. Управлінський аналіз та комплексна оцінка економічної ефективності // Аудитор – 2012. –№3. –С.37-39
6. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб./Ю.М..Тютюнник. – К.: Знання, 2012. – 815 с.
7. Петряєва З.Ф. Фінансовий аналіз діяльності підприємства. Навчальний посібник . –ХДЕУ, 2008. –157 с.
8. Бланк І.А. Фінансовий аналіз менеджмент. К.: Ника-Центр Ельга, 2011. – 528с.
9. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. Посібник. –К.: КНЕУ, 2009. –554 с.
10. Заюкова М.С. Теорія фінансової стійкості підприємства: Монографія / М.С. Заюкова, О.В. Мороз, Т.М. Кравченко, І.М. Кулік, Л.В. Мосійчук, І.Б. Паламар. – Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2009. –155 с.
11. Чернелєвський Л.М. Економічний аналіз на підприємствах промисловості і торгівлі: підручник / Л.М. Чернелєвський; Мін-во освіти і науки України, Науково-метод. Центр вищої освіти. –К.: Пектораль, 2010. –312 с.
12. Ковалев А.И., Привалов В.П. Аналіз фінансового стану підприємства. –М.: Центр економіки та маркетинга, 2007. –334 с.

- 13.Тарасенко Н.В., Економічний аналіз діяльності промислового підприємства: навчальний посібник / Н.В. Тарасенко; Львівський банківський ін.-т. –К. – Львів. 2006. –485 с.
14. Третяк О.Д., Оцінка фінансового стану акціонерних товариств / О.Д.Третяк // Фінанси України. –2012. –№12. –С.95–103
15. Кожанова Є.П., Отенко І.П. Економічний аналіз: Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2008. –208 с.
16. Білик М.Д., Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. –2013. –№3. –С. 117–129
17. Філемоненков О.С. Фінанси підприємств: Навч. посіб. – 2-ге вид., переробл. і допов. –К.: МАУП, 2007. –328 с.: іл.. – Бібліогр.: с.318-321
18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 7 лютого 2013 р. №73
19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс». Затверджене Наказом Міністерства фінансів України №87 від 31.03.99
20. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати». Затверджене Наказом Міністерства фінансів України №87 від 31.03.99
21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів». Затверджене Наказом Міністерства фінансів України №87 від 31.03.99
22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 «Звіт про власний капітал». Затверджене Наказом Міністерства фінансів України №87 від 31.03.99
23. Басовский Л.Є. Теорія економічного аналізу: Навчальний посібник. - М.: ИНФРА-М, 2002. - 222с. - (Серія «Вища освіта»)
24. Измайлова К.В.Фінансовий аналіз:Навч.посібн.К.:МАУП,2000.-152с
25. Башнянин Г. І, Гальчинський А. С. Основи економічної теорії. – К., 2007р – С.200.
26. Брянцева І.В. Система критеріальної оцінки економічної стійкості підприємства / І.В Брянцева / / Новини Санкт-Петербурзького університету економіки і фінансів. - 2004. - № 2. - С. 79-90

27. Пястолов С.М. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства: Підручник / С.М. Пястолов. 2-е вид. стереотип. М.: Академія, 2002 (Середня професійна освіта. Росія)
28. Шандова Н.В. Розробка механізму управління стійким розвитком підприємств/ Н.В. Шандова// Актуальні проблеми економіки. – 2007. –№2. –С. 101-105].
29. Гринкевич С.С. Економічні основи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкових перетворень / С.С. Гринкевич // Науковий вісник НЛТУ України. –2012, –№5. – С. 110-114
30. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: підручник / П.Я. Попович. – 2-е узд., перераб. и доп. – Тернопіль : Економічна думка, 2008. –416 с.
31. Головний сайт ПАТ «Одесагаз». – Режим доступу: <http://odgaz.odessa.ua/>
32. Полізо Г.Д., Прицма Ю.Ф. Газ – це світло і тепло: Іст.-пізн.нарис. – Одеса: Астропринт, 2014. – 118 с.
33. Річна фінансова звітність ПАТ «Одесагаз» за 2011 рік. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/emitent/year/showform/77/224628>
34. Річна фінансова звітність ПАТ «Одесагаз» за 2012 рік. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/3718/99/templ>
35. Річна фінансова звітність ПАТ «Одесагаз» за 2013 рік. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/25168/165/templ>
36. Річна фінансова звітність ПАТ «Одесагаз» за 2014 рік. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/54148/165/templ>
37. Річна фінансова звітність ПАТ «Одесагаз» за 2015 рік. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/72692/165/templ>
38. Смачило В.В. Оцінка фінансової стійкості підприємств / В.В. Смачило, Ю.В. Будникова // Економічний простір. –2008. – № 20/2. – С. 266-275
39. Рзаєва Т.Г. Економічний аналіз: Навчальний посібник. – Хмельницький: ТУП, 2009. – 199 с.

40. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>
41. Прохорова В., Крупчатніков О. Прогнозування банкрутства як складова антикризового фінансового управління / В. Прохорова, О.Крупчатніков // Економічний простір. – 2009. – №23/2. – С. 103-109
42. Пластун О.Л. Аналіз кількісних методик прогнозування банкрутства підприємства та обґрунтування необхідності розробки сучасних вітчизняних аналогів / О.Л. Пластун // Вісник Української академії банківської справи. – 2012. – №2. – С. 101-107.
43. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2008. – 567 с.
44. Опачанський Д.Г. Методики експрес-оцінки ймовірності банкрутства підприємства // Економіст. – 2007 р. – №4, С. 67-69
45. Фокіна Н.П. Прогнозування криз та банкрутства промислових підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2011 р. – №2, С. 76-78
46. Чумак О.Л. Оцінка вірогідності банкрутства підприємства // Главбух. – 2012 г. – №15, С. 34-39
47. Литовченко О.Ю., Оптимізація структури капіталу як складова стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства / О.Ю. Литовченко, С.А. Макуха // Вісник економіки і промисловості. – №29. – 2010. – С.134-136
48. Довгань Л.П. Визначення оптимальної структури капіталу та мінімізація ризиків залучення позикових коштів підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №12 (30). – С. 26-33
49. Гаркуша Н.М. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: навч. посіб. / Н.М. Гаркуша, О.В. Цуканова, О.О. Горошанська. – К.: Знання, 2011. – 58 с.
50. Шим Дж К Финансовый менеджмент / Дж.К.Шим, Дж.Г. Сигел; [перевод с англ., издано 2-е, стереотипное]. – М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 2004. – 186 с.

51. Фридинський В.О. Фінансова санація підприємства / В.О. Фридинський, В.Г. Плотніков, А.І. Дерев'янка // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». – 2011. – № 8. – С. 79-83.
52. Мороз Е.Г. Економічні особливості застосування факторингу в Україні / Е.Г. Мороз, І.В. Грисюк // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції: Збірник наукових праць. – 2010. – № 3. – С. 47-57.
53. Сокур Л.М. Проблеми та перспективи розвитку форфейтингових послуг в Україні / Л.М. Сокур [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/>
54. Череп А.В., Кириченко Л.А. Проблеми визначення фінансового стану підприємства в умовах кризи. – 2014. - №6. – С.233-236
55. Крухмаль О.В. Антикризову управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи / Крухмаль О.В., Коваленко В.В.// Монографія Суми: УАБС НБУ, 2012 – 84 с.